

Բ Ն Ա Կ Ա Ն Պ Ա Շ Ա Ր Ն Ե Ր Ե Վ Ծ Ր Ջ Ա Կ Ա Մ Ի Ջ Ա Վ Ա Յ Ր
NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT
ПРИРОДНЫЕ РЕСУРСЫ И ОКРУЖАЮЩАЯ СРЕДА

Անտառային ֆոնդի տարածքը Հայաստանի Հանրապետության տարածքի այն մասն է, որը ծածկված է անտառով, ինչպես նաև այն ոչ անտառապատ տարածքը, որը տրամադրված է անտառային տնտեսության կարիքների համար: Անտառային ֆոնդը ներառում է անտառապատ տարածքը (փաստացի ծածկված ծառերի տեսակներով, տնկիների տարատեսակներով), ոչ անտառապատ տարածքը՝ գյուղատնտեսական հողատեսքեր (վարելահող, խոտհարք, արոտավայր և այլն), հատուկ նշանակության տարածքներ (ճանապարհներ, ջրանցքներ, տնամերձեր և այլն), ինչպես նաև ճահճային տարածքներ, ավազուտներ, հեղեղատներ, թեք լեռնալանջեր և այլն:

Տարածքի անտառապատվածությունը անտառով ծածկված մակերեսի հարաբերությունն է հանրապետության ողջ տարածքին:

Փայտանյութի ընդհանուր պաշարը փայտանյութի աճող մասի, անկումների (տապալվածքների) և միջանկյալ օգտագործման պաշարների գումարն է:

Անտառաշինությունը միջոցառումների համակարգ է, որն իր մեջ ներառում է անտառի սահմանների որոշումը, անտառի բաժանումը մասերի և անտառտնկիների հատվածների, խմբերի, պաշտպանվածության կարգերի (ջրապահպան, պաշտպանողական, սանիտարահիգիենիկ, առողջարարական և այլն), անտառային ֆոնդի գույքագրումը (անտառի մակերեսը և փայտանյութի պաշարը), անտառի տարեկան օգտագործման ծավալների որոշումը (հաշվարկային անտառահատում), անտառվերականգնումը և այլն:

Անտառվերականգնումը միջոցառումների անցկացումն է ուղղված հատատեղերի, այրված, ամայացած վայրերի, բացատների և նախկինում անտառածածկ այլ մակերեսների վերականգնմանը: Անտառվերականգնումը ներառում է անտառի տնկումը, ցանքսը և անտառի բնական վերականգնմանն աջակցող միջոցառումները:

Forest area is a part of forest covered territory of Armenia as well as territory not covered by forest, but used for forestry needs. Forest stock includes forest area, i.e. forest covered territory (actually covered by plantations of trees) and territory not covered by forest but intended for forestation (burnt out areas, cutting areas, waste grounds, glades, areas of dead plantations). Besides, forest stock includes non-forest areas: agricultural lands (hayfields, pastures, arable land), special purpose areas (roads, ditches, country estates etc.), and also swamps, sands, ravines, steep hillsides and other territories.

Forest content - ratio of forest covered territory to the whole territory of the republic.

Total stock of timber - the sum of growing part of timber, felling and intermediate use stock.

Forest management is the system of activities comprising demarcation, division of forests into plots, groups and categories (water protection forests, sanitary forests, etc); inventories of forest resources (forest area and timber stocks); estimation of the size of annual felling area; reforestation and other activities.

Reforestation comprises activities aimed at restoration of forests on cutting areas, burnt out areas, waste grounds, glades and other former forest lands. Reforestation includes planting, sowing and measures promoting natural renewal of forests.

Площадь лесного фонда-это часть территории Республики Армения, занятая лесом, а также не занятая им, но предназначенная для нужд лесного хозяйства. Лесной фонд включает площадь покрытую лесом (фактически занятую древесными породами, насаждениями разных видов), не покрытую лесом: сельскохозяйственные угодья (пашни, сенокосы, пастбища), площади особого назначения (дороги, канавы, усадьбы и др.), а также площади болот, песков, оврагов, крутых склонов и другие территории.

Лесистость территории - отношение покрытой лесом площади ко всей территории республики.

Общий запас древесины - сумма запасов растущей части древостоя, отпада и промежуточного пользования.

Лесоустройство - система мероприятий, включающая определение границ, деление леса на выделы и участки лесонасаждений, группы, категории защитности (водоохранные, защитные, санитарно-гигиенические и оздоровительные и т.д.); инвентаризацию лесного фонда (площадь леса и запас древесины); определение размера ежегодного пользования лесом (расчетная лесосека), лесовосстановление и другие.

Лесовосстановление - проведение мероприятий по восстановлению лесов на вырубках, гарях, пустырях, прогалинах и иных бывших под лесом площадях. Лесовосстановление включает посадку, посев леса и содействие естественному возобновлению леса.

Գլխավոր օգտագործման անտառ-
հատումը և անտառվերականգնողական
հատումները փայտանյութի պատրաստ-
ման նպատակով հատուկ ծառերի հատումն
է:

Անտառպաշտպանական հատում-
ներն իրականացվում են ըստ տնկիների
աճի ու զարգացման և նպատակա-
ուղղված են ծառերի և թփերի մի մասի
պարբերական հատմամբ տնկարկների
մնացած մասի հետագա աճի պայ-
մանների բարելավմանը:

Բնական աղբյուրներից ջրառն օգտա-
գործման նպատակով՝ մակերևութային
ջրային օբյեկտներից և ստորգետնյա
հորիզոններից հետագա օգտագործման
նպատակով վերցված ջրային պաշարնե-
րի ծավալն է: Այս ցուցանիշի մեջ չի հաշ-
վառվում էլեկտրաէներգիայի արտադրու-
թյան ժամանակ հիդրոհանգույցներով
բաց թողնված, ձկան բացթողման ջրի
բանակները և այլն:

Ջրօգտագործումը (ջրասպառումը)
տարբեր կարիքների բավարարման
նպատակով տարբեր ջրաղբյուրներից
վերցված ջրային պաշարների օգտագոր-
ծումն է: Այստեղ չեն հաշվառվում շրջա-
դարձային ջրօգտագործումը, ինչպես նաև
կեղտաջրերի և կոլեկտորացամաքուր-
դային ջրերի կրկնակի օգտագործումը:

Կեղտաջրերի բացթողումը մակերևու-
թային ջրային օբյեկտներ իր մեջ ներառում
է չափորոշային մաքուր, չափորոշային
մաքրված և կեղտաջրերի ծավալները:

Չափորոշային մաքուր կեղտաջրերն
այն հոսքերն են, որոնք առանց մաքրելու
թափելը ջրային օբյեկտներ չի հանգեց-
նում ջրօգտագործման հսկվող կետերում
վաճառվելու կամ կետերում ջրի որակի
չափորոշների խախտմանը:

**Չափորոշային մաքրված կեղտաջրե-
րը** համապատասխան մաքրման կա-
ռույցներում մաքրված կեղտաջրերն են,
որոնց մաքրվելուց հետո բացթողնումը
ջրային օբյեկտներ չի հանգեցնում
ջրօգտագործման հսկվող կետերում
ջրի որակի չափորոշների խախտմանը,
այսինքն այդ կեղտաջրերում աղտոտիչ
նյութերի պարունակությունը պետք
է համապատասխանի արտահոսքի
սահմանային թույլատրելի չափա-
բանակներին:

**Fellings of forests of main use and
reforestation fellings** are carried out in
mature forests for procurement of timber.

Maintenance fellings are carried out
in the process of growing and maturing of
plantations. It supposes cutting down of
selected trees and bushes to secure better
conditions of growth for other trees.

Water abstraction from natural sources
is removal of water from surface water bodies
and aquifers for consumption. This does
not include water used for electric power
generation, ship locking, passage of fish and
maintenance of navigable depth.

Water consumption (use) means use
of water removed from different sources
for communal and household needs.
Consumption of recycled water and reuse of
waste and sewage water is excluded.

**Waste water discharge into surface
reservoirs** includes amounts of water pure
corresponding to standards, water purified
according to standards and contaminated
run-offs.

**Waste water pure according to
standards** refers to run-offs that discharged
without treatment do not deteriorate quality
standards in monitored places of water
supply.

**Waste water purified according to
standards** is defined as run-offs purified at
treatment plants. Discharge of this water does
not deteriorate quality standards in monitored
place of water supply, i.e. the pollutants'
content should correspond to the agreed
maximum permissive discharge .

**Рубки леса главного пользования и
лесовосстановительные рубки** прово-
дятся в спелых древостоях для заготовки
древесины.

Рубки ухода за лесом проводятся по
мере роста и развития насаждений и за-
ключаются в периодической вырубке ча-
сти деревьев и кустарников, направленной
на улучшение условий для дальней-
шего выращивания оставляемой части
насаждений.

**Забор воды из природных источни-
ков** - объем изъятия водных ресурсов из
поверхностных водных объектов и подзем-
ных горизонтов с целью дальнейшего ис-
пользования воды. В этот показатель не
включается объем пропуска воды через
гидроузлы для производства электроэнер-
гии, пропуска рыбы и другие.

**Водопотребление (использование
воды)** - использование забранных из
различных источников водных ресурсов
для удовлетворения хозяйственных нужд.
Сюда не включаются оборотное водопот-
ребление, а также повторное использо-
вание сточной и коллекторно-дренажной
воды.

**Сброс сточных вод в поверхност-
ные водоемы** включает в себя объе-
мы нормативно-чистых, нормативно-
очищенных и загрязненных стоков.

**Нормативно-чистые сточные
воды** - стоки, отведение которых без
очистки в водные объекты не приводит
к нарушению норм и качества вод в
контролируемом створе или пункте водо-
пользования.

**Нормативно-очищенные сточные
воды** - стоки, которые прошли очистку
на соответствующих сооружениях, и от-
ведение которых после очистки в водные
объекты не приводит к нарушению норм
качества воды в контролируемом створе
или пункте водопользования, то есть со-
держание загрязняющих веществ в этих
сточных водах должно соответствовать
утвержденному предельно-допустимому
сбросу .

Կեղտաջրերն արտադրական և կենցաղային (կոմունալ) հոսքերն են (չմաքրված կամ ոչ բավարար մաքրված), որոնք բաց են թողնվել մակերևութային ջրային օբյեկտներ և որոնցում պարունակվող աղտոտիչ նյութերի քանակը գերազանցում է սահմանային թույլատրելի չափաքանակներին:

Մթնոլորտային օդ վնասակար նյութերի արտանետման անշարժ (ամրակալված) աղբյուր է կոչվում շահագործման ընթացքում վնասակար նյութեր արտանետող ոչ շարժական տեխնոլոգիական ագրեգատը (սարք, սարքավորում և այլն), որից շահագործման գործընթացում անջատվում են վնասակար նյութեր:

Որսված (վնասագերծված) նյութերի քանակը ներառում է բոլոր տեսակի աղտոտիչները, որոնք որսվում (վնասագերծվում) են փոշեռսիչ (գազամաքրիչ) կայանքներում անշարժ (ամրակալված) աղբյուրներից անջատված վնասակար նյութերի ընդհանուր ծավալից:

Անշարժ (ամրակալված) աղբյուրներից մթնոլորտ արտանետված վնասակար նյութերի կազմում հաշվառվում է բոլոր աղտոտիչների ընդհանուր քանակը, որոնք օդային ավազան են արտանետվում ինչպես փոշեգազամաքրիչ կայանքներից անցնելուց հետո, այնպես էլ առանց մաքրման (կազմակերպված և չկազմակերպված աղբյուրներից):

Արգելոցները՝ յուրահատուկ կամ աշխարհագրական գոտուն առավել բնորոշ տարածքի հատվածներ են, որոնք հանվել են տնտեսական օգտագործումից՝ բնության պահպանության և ուսումնասիրության նպատակով: Արգելոցների խնդիրներից է նաև կենդանիների և բույսերի արժեքավոր տեսակների վերականգնումը:

Բնական ազգային զբոսայգիները՝ բնական համակարգերի պահպանման նպատակով կազմակերպված հատուկ էկոլոգիական, պատմական, գեղագիտական արժեք ունեցող՝ բնական և մշակութային բնապատկերի բարենպաստ համատեղությամբ տարածքի հատվածներն են, որոնք օգտագործվում են հանգստի, լուսավորչական, գիտական և մշակութային նպատակներով:

Polluted waste water represents the run-offs discharged into surface water bodies without treatment (or after insufficient treatment), with pollutants' content exceeding the agreed MPD.

Stationary source of air polluting emissions is defined as immobile technological unit (device, apparatus, etc), that in the process of work emits contaminating substances in the air.

Volume of pollutants captured (detoxified) includes all types of pollutants captured (detoxified) by dust-arresting (gas-cleaning) plants out of the total volume of pollutants emitted by stationary sources.

Harmful substances emitted into atmosphere by stationary sources include total amount of all contaminants coming to air basin both after treatment at dust-arresting (gas-cleaning) plants (as a result of insufficient capture and treatment) and without treatment (contaminants from organized and non-organized sources).

Nature reserves - are the special territories typical for geographic zone, which are excluded from economic use to protect and study the nature. The purpose of nature reserves is the restoration of valuable animals and plants.

Natural national parks - are the territories for protection of natural complexes having ecologic, historic, aesthetic value in favorable combination with natural and cultural lands, they are used for rest, educational scientific purposes.

Загрязненные сточные воды - стоки, сброшенные в поверхностные водные объекты без очистки (или после недостаточной очистки) и содержащие загрязняющие вещества в количествах, превышающих утвержденный предельно-допустимый сброс.

Стационарным источником выделения вредных веществ в атмосферный воздух называется неподвижной технологический агрегат (установка, устройство, аппарат и т.п.), выделяющий в процессе эксплуатации вредные вещества.

Количество уловленных (обезвреженных) вредных веществ включает все виды загрязнителей, уловленных (обезвреженных) на пылеулавливающих (газоочистных) установках из общего их объема, отходящего от стационарных источников.

В состав вредных веществ, выброшенных в атмосферу стационарными источниками, входит общее количество всех загрязнителей, поступивших в воздушный бассейн как после прохождения пылегазоочистных установок (в результате неполного улавливания и очистки), так и без очистки (от организованных и неорганизованных источников).

Заповедники-уникальные или наиболее типичные для географических зон участки территории, изъятые из хозяйственного пользования для сохранения и изучения природного комплекса. Целью заповедников служит также восстановление ценных животных и растений.

Природные национальные парки-участки территории, образуемые для сохранения природных комплексов, имеющих особую экологическую, историческую и эстетическую ценность в силу благоприятного сочетания естественных и культурных ландшафтов, и используемые в рекреационных, просветительных, научных и культурных целях.

**ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՇՏԱՐՆԵՐ ԵՎ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐ - NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT -
ПРИРОДНЫЕ РЕСУРСЫ И ОКРУЖАЮЩАЯ СРЕДА**

158. ՀՈՂԱՅԻՆ ՄԱԿԵՐԵՍԸ
LAND AREA
ЗЕМЕЛЬНАЯ ПЛОЩАДЬ

(1 000 ha)

(1 000 ha)
(1 000 га)

	01.07.2010	01.07.2011	01.07.2012	01.07.2013	01.07.2014	
Ընդհանուր հողային տարածքը	2 974.3	2 974.3	2 974.3	2 974.3	2 974.3	Total land area
այդ թվում՝						Общая площадь земель
						of which:
						в том числе:
գյուղատնտեսական նշանակության հողեր	2 100.9	2 076.9	2 052.4	2 051.0	2 049.4	agricultural land земли, сельскохозяйственного значения
բնակավայրերի հողեր	152.0	152.2	151.6	151.7	151.8	settlements land земли населенных пунктов
որից՝						of which
տնամերձ և այգեգործական (ամառանոցային) հողեր	94.9	94.9	94.4	94.6	94.5	из них: homestead and gardening land приусадебные и садоводческие (дачные)
արդյունաբերության, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության հողեր	31.8	33.0	33.6	34.9	36.4	and of industrial, use of entrails of the earth and other production purpose земли промышленного, недропользования и другого производственного значения
էներգետիկայի, կապի, տրանսպորտի, կոմունալ ենթակառուցվածքների օբյեկտների հողեր	12.5	12.8	12.5	12.6	12.6	land of objects of energetic, communication, transport, communal infrastructure земли объектов энергетики, связи, транспорта, коммунальной инфраструктуры
հատուկ պահպանվող տարածքների հողեր	249.4	298.0	331.9	331.7	331.7	land of special protected territories земли особо охраняемых территорий
հատուկ նշանակության հողեր	31.6	31.7	31.6	31.6	31.6	land with special purpose земли особого значения
անտառային հողեր	369.1	343.1	334.2	334.3	334.3	forest land лесные земли
որից՝						of which:
անտառածածկ հողեր	305.5	296.5	289.3	289.4	289.5	из них: covered with forest lands покрытые лесами земли
ջրային հողեր	26.4	26.0	25.9	25.9	25.9	water land водные земли
պահուստային հողեր	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	reserve land запасные земли

**ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՇԱՐՆԵՐ ԵՎ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐ - NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT -
ПРИРОДНЫЕ РЕСУРСЫ И ОКРУЖАЮЩАЯ СРЕДА**

**159. ԸՆԴԵՐՔԻ ԵՐԿՐԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՀԵՏԱԽՈՒՉՈՒԹՅՈՒՆ
MINERAL GEOLOGY AND PROSPECTING
ГЕОЛОГИЯ И РАЗВЕДКА НЕДР**

	2010	2011	2012	2013	2014	
Կատարված երկրաբանահետախուզական աշխատանքների ծավալը, ընդամենը, մլն. դրամ	54.7	108.1	153.7	125.0	1 332.7	Total volume of geological-prospecting work, mln.drams Объем проделанных геологоразведочных работ-всего, млн. драмов
այդ թվում՝ պետական բյուջեի հաշվին	8.0	3.9	-	-	-	of which at the expense of state budget в том числе за счет средств государственного бюджет
Հորատանցքերի միջին խորությունը, մ	-	50.0	-	-	131.7	Average depth of holls, m Средняя глубина скважин, м

**160. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԵՎ ԲՆԱԿԱՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՎՐԱ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԱԶԳԵՅՈՒԹՅՈՒՆԸ ԲՆՈՒԹԱԳՐՈՂ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԸ
MAIN INDICATORS CHARACTERIZING THE IMPACT OF HUMAN ECONOMIC ACTIVITY ON THE ENVIROMENT AND USE OF NATURAL RESOURCES
ОСНОВНЫЕ ПОКАЗАТЕЛИ, ХАРАКТЕРИЗУЮЩИЕ ВОЗДЕЙСТВИЕ ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА ОКРУЖАЮЩУЮ СРЕДУ И ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРИРОДНЫХ РЕСУРСОВ**

	2010	2011	2012	2013	2014	
Ջրառը ջրաղբյուրներից, մլն. մ ³	2 126	2 438	2 941	2 955	2 860	Water abstraction from water resources, mln.m ³ Забор воды из водных источников, млн.м ³
Ջրհեռացումը, մլն. մ ³	431	750	813	938	847	Waste water discharge, mln. m ³ Сброс сточных вод , млн. м ³
Մթնոլորտ արտանետված վնասակար նյութերը, 1 000 տ	263.9	269.3	259.8	261.4	270.9	Emissions of hazardous substances into atmosphere, 1 000 t Выброс вредных веществ в атмосферу, 1 000 т
այդ թվում՝						of which: в том числе:
արտանետման անշարժ աղբյուրներից	97.5	114.6	117.4	119.7	128.4	from stationary sources от стационарных источников
ավտոտրանսպորտից	166.4	154.7	142.4	141.7	142.5	from vehicles от автотранспорта

**ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՇԱՐՆԵՐ ԵՎ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐ - NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT -
ПРИРОДНЫЕ РЕСУРСЫ И ОКРУЖАЮЩАЯ СРЕДА**

**161. ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ԿԱՏԱՐՈՒՄՆ ԱՆՏԱՌԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ
MAIN ACTIVITIES IN FORESTRY
ПРОВЕДЕНИЕ ОСНОВНЫХ РАБОТ В ЛЕСНОМ ХОЗЯЙСТВЕ**

	2010	2011	2012	2013	2014	
Անտառվերականգնումը, հա	190	52	178	275	57	Reforestation, ha Лесовосстановление, га
այդ թվում՝ անտառի տնկում և ցանք	190	52	178	275	42	of which planting and sowing of forests в том числе: посадка и посев леса
Մատղաշ տնկիների փոխադրումն արժեքավոր անտառային տնկիների կարգի մեջ, հա	14	35	66	30	21	Replenishment of valuable forests by young plantations, ha Ввод молодых насаждений в категорию ценных лесных насаждений, га
Վերականգնողական և գլխավոր օգտագործման անտառային հատումներ՝						Fellings of forests of main use and reforestation fellings: Рубки леса главного пользования и лесовосстановительные рубки:
մակերեսը, հա	958	808	718	1 598 *	823	area, ha площадь, га
հատվել է լիկվիդային փայտանյութ, 1 000 խիտ մ ³	19.8	17.3	16.7	16.1 *	20.3	liquid timber felled, 1 000 m ³ of trunk wood вырублено ликвидной древесины, 1 000 плотных м ³
Անտառխնամքի և սանիտարական նպատակներով անտառահատումներ.						Maintenance and sanitary fellings Рубки по уходу за лесом и санитарные рубки:
մակերեսը, հա	1 527	1 603	1 417	2 539 *	1 558	area, ha площадь, га
հատվել է լիկվիդային փայտանյութ, 1 000 խիտ մ ³	34.3	33.2	37.9	35.6 *	36.6	liquid timber felled, 1 000 m ³ of trunk wood вырублено ликвидной древесины, 1 000 плотных м ³

**ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՇԱՐՆԵՐ ԵՎ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐ - NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT -
ПРИРОДНЫЕ РЕСУРСЫ И ОКРУЖАЮЩАЯ СРЕДА**

**162. ԱՆՏԱՌՆԵՐԻ ՊԱՀՊԱՆՈՒՄԸ ՎՆԱՍԱՏՈՒՆԵՐԻՑ ԵՎ ԱՆՏԱՌ-ԱՅԻՆ
ՀԻՎԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՑ
FOREST PROTECTION FROM VERMIINS AND FOREST DISEASES
ЗАЩИТА ЛЕСОВ ОТ ВРЕДИТЕЛЕЙ И БОЛЕЗНЕЙ ЛЕСА**

(1 000 ha)

(1 000 ha)
(1 000 га)

	2010	2011	2012	2013	2014	
Վարակված օջախների ընդհանուր մակերեսը	8.1	13.8	12.6	13.9	9.5	Total surface of infected hearths
այդ թվում՝ վարակված անտառային հիվանդություններով	7.4	9.2	11.0	9.7	7.8	Общая площадь зараженных очагов of which: infected by forest diseases в том числе: зараженных лесными заболеваниями
Բուժում պահանջող վարակված օջախների մակերեսը	19.4	8.2	14.0	13.9	9.5	Surface of infected hearths demanding treatment Площадь зараженных очагов, требующих лечение
Պայքարի միջոցառումներով վերացված վարակված օջախների մակերեսը	0.2	0.1	9.2	8.9	6.4	Surface of infected hearths liquidated by fight measures Ликвидировано площади зараженных очагов мерами борьбы

**163. ԱՆՏԱՌ-ԱԽԱԽՏՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ԱՆՏԱՌ-ԱՅԻՆ ՀՐԳԵՂՆԵՐ
FOREST BREACHES AND FOREST FIRES
ЛЕСОНАРУШЕНИЯ И ЛЕСНЫЕ ПОЖАРЫ**

	2010	2011	2012	2013	2014	
Անտառախախտումների քանակը	236	218	200	190	240	Number of forest breaches Число лесонарушений
այդ թվում՝ անօրինական անտառա- հատումներ	179	187	194	179	231	of which: illegal forest fellings в том числе: незаконная рубка леса
Հրդեհների քանակը, դեպք	50	56	63	23	44	Number of forest fires, cases Число пожаров, случаев
Հրդեհված անտառածածկ տարածքը, հա	786.1	421.2	170.4	39.4	28.1	Forest area affected by fires, ha Лесная площадь, охваченная пожарами, га
Անտառային հրդեհների պատճառած վնասը, ընթացիկ գներով, մլն. դրամ	1.7	...	...	...	...	Damage caused by forest fires, at current prices, mln.drams Ущерб, причиненный лесными пожарами, в текущих ценах, млн. драмов

**ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՇԱՐՆԵՐ ԵՎ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐ - NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT -
ПРИРОДНЫЕ РЕСУРСЫ И ОКРУЖАЮЩАЯ СРЕДА**

**164. ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՐԳԵԼՈՑՆԵՐ, ԱՐԳԵԼԱՎԱՅՐԵՐ ԵՎ ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՐԿԵՐ
STATE NATURE RESERVES, FOREST RESERVE AREAS AND NATIONAL PARKS
ГОСУДАРСТВЕННЫЕ ЗАПОВЕДНИКИ, ЗАПРЕТНЫЕ ЗОНЫ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ ПАРКИ**

	2010	2011	2012	2013	2014	
Պետական արգելոցների և ազգային պարկերի քանակը	7	7	7	7	7	Number of state nature reserves and national natural parks Число государственных заповедников и национальных парков
դրանց տարածքը, 1 000 հա	256.6	272.1	272.1	272.1	272.1	their area, 1 000 ha их площадь, 1 000 га
Պետական արգելոցների և ազգային պարկերի պահպանման ծախսերը, մլն. դրամ	730.9	787.2	879.0	969.0	1 120.8	Cost of maintenance of state nature reserves and national parks, mln. drams Затраты на содержание государственных заповедников и национальных парков, млн. драмов
Պետական արգելավայրերի քանակը	27	26	26	27	27	Number of state restricted areas Число государственных запретных зон
դրանց տարածքը, 1 000 հա	104.3	96.2	96.1	111.5	111.5	their area, 1 000 ha их площадь, 1 000 га

**165. ՋՐԱՌԸ ԵՎ ՋՐՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄԸ
WATER ABSTRACTION AND CONSUMPTION
ВОДОЗАБОР И ВОДОПОТРЕБЛЕНИЕ**

(մլն. մ³)

(mln. m³)
(млн. м³)

	2010	2011	2012	2013	2014	
Ջրառը, ընդամենը	2 126.4	2 438.3	2 941.1	2 955.1	2 860.2	Total water abstraction Водозабор - всего
այդ թվում՝ ստորգետնյա աղբյուրներից	1 005.2	1 002.8	1 314.4	1 148.7	1 312.0	of which, from underground sources в том числе из подземных источников
Ընդամենը օգտագործվել է ջուր	1 341.2	1 738.1	2 187.2	2 089.1	2 112.8	Total consumption Всего использовано воды
այդ թվում ըստ կարիքների՝						of which for: в том числе на:
խմելու	67.1	74.8	75.3	83.7	122.3	drinking питьевые
արտադրություն, կոմունալ և շինարարություն	121.4	218.8	180.4	159.5	180.6	industry, communal and building производство, коммунальные и строительство
գյուղատնտեսություն, ձկնաբուծություն և անտառտնտեսություն	1 152.7	1 444.5	1 931.5	1 845.9	1 809.9	agriculture, fish breeding and forestry сельское хозяйство, рыбоводство и лесное хозяйство

**ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՇԱՐՆԵՐ ԵՎ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐ - NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT -
ПРИРОДНЫЕ РЕСУРСЫ И ОКРУЖАЮЩАЯ СРЕДА**

Շարունակություն
Continued
Продолжение

	2010	2011	2012	2013	2014	
Ընդհանուրի նկատմամբ, %	100	100	100	100	100	In % of total К итогу, %
այդ թվում ըստ կարիքների՝						of which for: в том числе на:
խմելու	5	4	4	4	6	drinking питьевые
արտադրություն, կոմունալ և շինարարություն	9	13	8	8	8	industry, communal and building производство, коммунальные и строительство
գյուղատնտեսություն, ձկնաբուծություն, և անտառտնտեսություն	86	83	88	88	86	agriculture, fish breeding and forestry сельское хозяйство, рыбоводство и лесное хозяйство

**166. ԿԵՂՏԱԶՐԵՐԻ ՀԵՌԱՑՈՒՄԸ
WASTE WATER DISCHARGE
ОТВЕДЕНИЕ СТОЧНЫХ ВОД**

(մլն. մ³)

(mln. m³)
(млн. м³)

	2010	2011	2012	2013	2014	
Հեռացված կեղտաջրեր, ընդամենը	431	750	813	938	846	Waste water discharge-total Отведенные сточные воды-всего
դրանցից՝						of which: из них:
չափորոշային մաքուր (առանց մաքրման)	241	388	407	799	611	pure corresponding to standards; (without purification) нормативно-чистые (без очистки)
ոչ բավարար մաքրված	51	115	99	74	129	insufficiently purified недостаточно очищенный
աղտոտված (առանց մաքրման)	139	247	307	65	106	polluted (without purification) загрязненные (без очистки)

**ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՇԱՐՆԵՐ ԵՎ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐ - NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT -
ПРИРОДНЫЕ РЕСУРСЫ И ОКРУЖАЮЩАЯ СРЕДА**

**167. ՄԹՆՈՒՆՈՐՏԱՅԻՆ ՕԳՆ ԱՂՏՈՏՈՂ ԱՆՇԱՐԺ (ԱՄՐԱԿԱՅՎԱԾ) ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐԻՑ
ԱՆՋԱՏՎԱԾ ՎՆԱՍԱԿԱՐ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ԱՐՏԱՆԵՏՈՒՄԸ ԵՎ ՈՐՍՈՒՄԸ
EMISSIONS OF POLLUTANTS FROM STATIONARY SOURCES OF AIR POLLUTION AND
THEIR CAPTURE
ВЫБРОСЫ И УЛАВЛИВАНИЕ ВРЕДНЫХ ВЕЩЕСТВ, ОТХОДЯЩИХ ОТ СТАЦИОНАРНЫХ
ИСТОЧНИКОВ ЗАГРЯЗНЕНИЯ АТМОСФЕРНОГО ВОЗДУХА**

	2010	2011	2012	2013	2014	
Ընդամենը արտանետվել են վնասակար նյութեր, 1 000 տ	97.5	114.6	117.4	119.7	128.4	Total emission of pollutants, 1 000 t Всего выброшено вредных веществ, 1 000 т
դրանցից՝						including:
ծծմբային անհիդրիդ	26.7	28.8	29.2	31.8	32.1	из них: sulphur anhydride сернистого ангидрида
ազոտի օքսիդներ	1.0	1.1	1.3	1.5	1.5	nitric oxides окислов азота
ածխածնի օքսիդ	2.3	2.2	2.5	2.6	3.1	carbon monoxide окиси углерода
ցնդող օրգանական միացություններ	0.6	0.4	0.5	0.4	0.4	volatile organic compounds летучих органических соединений
Որսված և վնասազերծված են վնասակար նյութեր, 1 000 տ	161.8	126.6	151.7	194.7	117.7	Pollutants captured and detoxified, 1 000 t Уловлено и обезврежено загрязняющих веществ, 1 000 т
անշարժ (ամրակայված) աղբյուրներից անջատված ընդհանուր աղտոտիչ նյութերի նկատմամբ, %	62.4	52.5	56.4	61.9	47.8	in % of total amount of pollutants from stationary sources от общего количества отходящих загрязняющих веществ от стационарных источников, %

**168. ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ ԹԱՓՈՆՆԵՐԻ ԱՌԱՋԱՅՈՒՄԸ, ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄԸ ԵՎ ՎՆԱՍԱԶԵՐԾՈՒՄԸ
FORMATION, UTILIZATION AND DETOXICATION OF WASTES IN ESTABLISHMENTS
ОБРАЗОВАНИЕ, ИСПОЛЬЗОВАНИЕ И ОБЕЗВРЕЖИВАНИЕ ОТХОДОВ В ОРГАНИЗАЦИЯХ**

(1 000 տոննա)

(1 000 tons)
(1 000 тонн)

Տարիներ Years Годы	Առաջացել է Formation Образовалось	Օգտագործվել է Utilization Использовано	Վնասազերծվել է Detoxication Обезврежено
2010	23 307.8	159.9	0.3
2011	27 609.0	134.0	0.02
2012	39 030.9	9.1	0.2
2013	49 332.1	5.9	4.3
2014	46 511.9	9.1	8.7

**ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՇԱՐՆԵՐ ԵՎ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐ - NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT -
ПРИРОДНЫЕ РЕСУРСЫ И ОКРУЖАЮЩАЯ СРЕДА**

**169. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԵՎ ԲՆՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՎՃԱՐՆԵՐԸ
PAYMENTS FOR ENVIRONMENT PROTECTION AND USE OF NATURAL RESOURCES
ПЛАТЕЖИ НА ОХРАНУ ПРИРОДЫ И ЗА ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЕ**

(մլն. դրամ)

(mln. drams)
(млн. драмов)

	2010	2011	2012 ¹	2013	2014	
Բնապահպանական և բնօգտագործման վճարները	4 808.6	5 596.1	1 638.3	1 930.8	2 969.8	Payments for environment protection, and use of natural resources Платежи за природопользование и на охрану природы
բնապահպանական որից՝ ըստ ուղղությունների.	735.1	803.4	546.5	706.1	1 430.4	environment protection на охрану природы of which by directions:
անշարժ աղբյուրներից մթնոլորտային արտանետումների դիմաց	356.4	293.7	163.4	133.8	131.2	for air polluting emissions from stationary sources за атмосферные выбросы от стационарных источников
աղտոտիչ նյութերը ջրային օբյեկտներ և կոյուղի թափելու դիմաց	283.8	366.1	223.6	237.9	222.0	for harmful substances discharge in to water bodies and sewerage за сброс загрязняющих веществ в водоемы и канализацию
թափոնների տեղադրման դիմաց	53.3	64.8	66.3	73.3	64.8	for waste location за размещение отходов
ՀՀ-ում արտադրված և իրացված, շրջակա միջավայրին վնաս պատճառող ապրանքների դիմաց	41.6	78.8	93.2	261.1	1 012.4 ²	for harmful goods produced and realized in RA за товары, произведенные и реализованные в РА и причиняющие вред окружающей среде
բնօգտագործման որից՝ ըստ ուղղությունների.	4 073.5	4 792.7	1 091.9	1 224.7	1 539.4	use of natural resources за природопользование of which by directions:
բնական պաշարների օգտագործման դիմաց	3 990.1	4 705.0	967.4	1 022.2	1 342.5	for use natural resources за использование природных ресурсов
կենսապաշարների օգտագործման դիմաց	83.4	87.7	124.5	202.5	196.9	for use of life stochs за использование биоресурсов

¹ Սկսած 2012թ. բնօգտագործման վճարներից հանվել է մետաղների արդյունահանման դիմաց վճարները:
Since 2012 payments for metal mining have been excluded from the payments for use of natural resources.
С 2012г. из платежей за природопользование сняты платежи за добычу металлов.

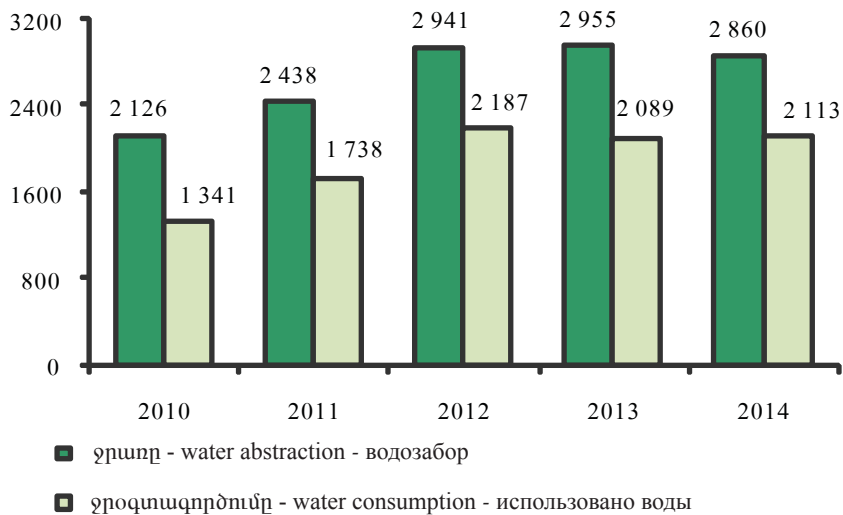
² 2014թ. ցուցանիշի աճը նախորդ տարվա համեմատ պայմանավորված է ՀՀ ֆինանսների նախարարի 2013թ. նոյեմբերի 27-ի N 1045-Ն հրամանով շրջակա միջավայրին վնաս պատճառող 2011-2013 թթ-ին ՀՀ-ում արտադրված, իրացված ապրանքների դիմաց վերահաշվարկված վճարների 2014թ-ին ներկայացված հանրագումարով:

The high figure for 2014 compared with the previous year is due to the recalculation of payments in 2014. for damage to the environment caused by the products produced and sold in the RA in 2011-2013 according to the order N1045-N of 27.11.2013 of the Minister of Finance of the RA.

Высокий показатель за 2014г. по сравнению с предыдущим годом обусловлен перерасчетом платежей в 2014г. за нанесение ущерба окружающей среде в результате продуктов, производимых и реализованных в РА за 2011-2013гг согласно приказа Министра финансов РА N1045-Н от 27 ноября 2013 г.

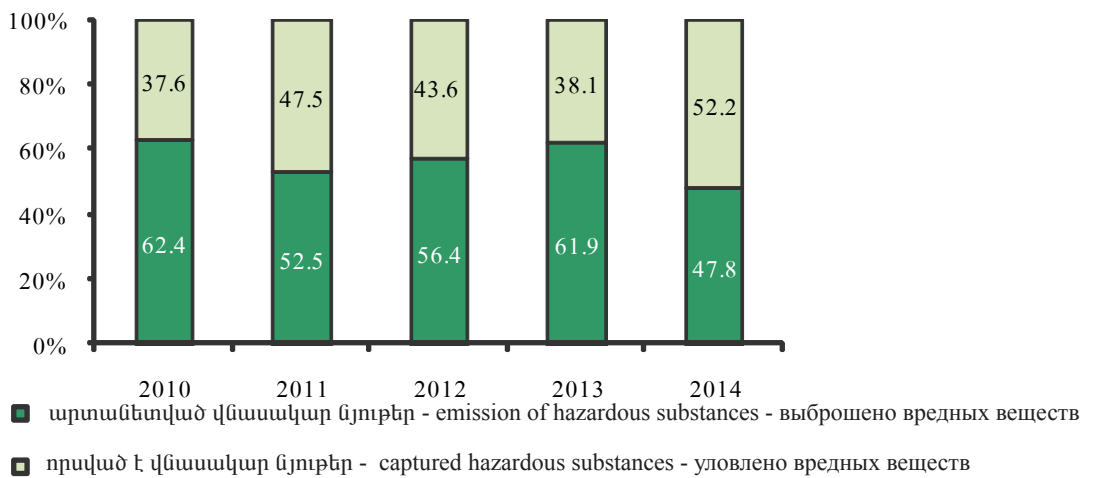
**ԹԱՐՄ ՋՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄԸ
FRESH WATER CONSUMPTION
ПОТРЕБЛЕНИЕ СВЕЖЕЙ ВОДЫ**

միլիոն խորանարդ մետր - million cubic metre- миллион кубических метров

**ՄՆՇԱՐԺ (ԱՄՐԱԿՑՎԱԾ) ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐԻՑ ՄԹՆՈՂՈՐՏԱՅԻՆ ՕԳՆ ԱՂՏՈՏՈՂ
ԱՐՏԱՆԵՏՈՒՄՆԵՐԸ ԵՎ ՎՆԱՍԱԿԱՐ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ՈՐՍՈՒՄԸ
EMISSIONS OF POLLUTANTS FROM STATIONARY SOURCES INTO ATMOSPHERE AND
CAPTURE HAZARDOUS SUBSTANCES
ВЫБРОСЫ В АТМОСФЕРУ ОТ СТАЦИОНАРНЫХ ИСТОЧНИКОВ И УЛАВЛИВАНИЕ ВРЕДНЫХ
ВЕЩЕСТВ**

տոկոսներով՝ անշարժ (ամրակայված) աղբյուրներից անջատված ընդհանուր աղտոտիչ նյութերի նկատմամբ -
in percents of total amount of pollutants from stationary sources - в процентах от общего количества
отходящих загрязняющих веществ от стационарных источников

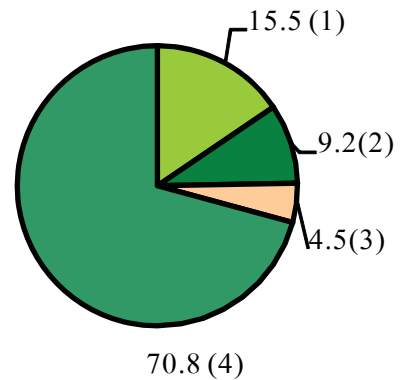

**ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՇԱՐՆԵՐ ԵՎ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐ - NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT -
ПРИРОДНЫЕ РЕСУРСЫ И ОКРУЖАЮЩАЯ СРЕДА**

ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՎՃԱՐՆԵՐՆ ԸՍՏ ՈՒՂՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ 2014 թվականին
PAYMENTS FOR ENVIRONMENT PROTECTION BY DIRECTIONS 2014
ПРИРОДООХРАННЫЕ ПЛАТЕЖИ ПО НАПРАВЛЕНИЯМ В 2014 году

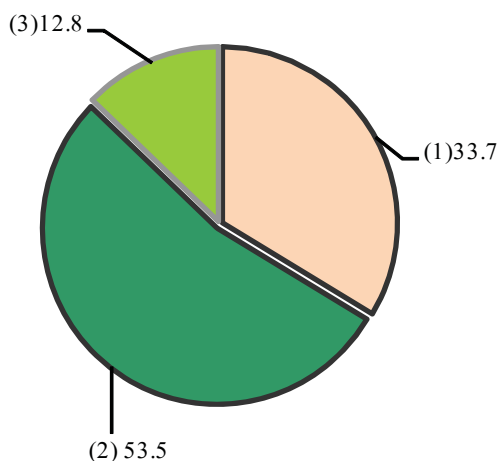
տոկոսներով՝ ընդամենի նկատմամբ - in percents of total - в процентах к итогу

- (1) աղտոտիչ նյութերը ջրային օբյեկտներ և կոյուղի թափելու դիմաց -
for harmful substances discharge in to water bodies and sewerage -
за сброс загрязняющих веществ в водоемы и канализацию
- (2) անշարժ աղբյուրներից մթնոլորտային արտա-
մետումների դիմաց -
for air polluting emissions from stationary sources-
за атмосферные выбросы от стационарных
источников
- (3) թափոնակուտակիչներում տեղադրման դիմաց -
for placing waste into the waste-collectors-
за размещение отходов в отходокопителях
- (4) ՀՀ-ում արտադրված և իրացված, շրջակա միջա-
վայրին վնաս պատճառող ապրանքների դիմաց -
for harmful goods produced and realized in RA -
за товары, произведенные и реализованные в РА,

ԲՆՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԴԻՄԱՅ ՎՃԱՐՆԵՐՆ ԸՍՏ ՈՒՂՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ 2014 թվականին
PAYMENTS FOR USE OF NATURAL RESOURCES BY DIRECTIONS 2014
ПЛАТЕЖИ ЗА ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЕ ПО НАПРАВЛЕНИЯМ В 2014 году

տոկոսներով՝ ընդամենի նկատմամբ - in percents of total - в процентах к итогу

- (1) ջրօգտագործման դիմաց
for use water
за использование воды
- (2) ոչ մետաղական հանածոների արդյունահանման դիմաց
for quarrying non metallic minerals
за добычу неметаллогических ископаемых
- (3) կենսապաշարների օգտագործման դիմաց
for use of life stocks
за использование биоресурсов

**ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՇԱՐՆԵՐ ԵՎ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐ - NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT -
 ПРИРОДНЫЕ РЕСУРСЫ И ОКРУЖАЮЩАЯ СРЕДА**

ԲՆԱՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԾԱԽՍԵՐՆ ԸՍՏ ՈՒՂՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ 2014 թվականին
 CURRENT EXPENDITURES OF ENVIRONMENT PROTECTION BY DIRECTIONS 2014
 ТЕКУЩИЕ ПРИРОДООХРАННЫЕ ЗАТРАТЫ ПО НАПРАВЛЕНИЯМ В 2014 году

տոկոսներով՝ ընդամենի նկատմամբ - in percents of total - в процентах к итогу

